

Herprioriteren

Het rapport 'Uitstapkosten Joint Strike Fighter', verschenen op 24 oktober, is niet alleen een rapport over de toekomst van de Luchtmacht.

De spannendste passage uit het kritische rapport leek me die waarin de consequenties van de JSF-project voor de rest van de krijgsmacht worden beschreven.

Met de gereserveerde bedragen kun je geen 85, maar ook geen 68 JSF's betalen, berekent de Rekenkamer. Maar de JSF is niet alleen een plaag voor zichzelf:

'We merken daarbij op dat de investeringsbedragen die met deze aantallen gemoeid zijn gedurende lange tijd een zodanig groot deel van het totale investeringsbudget vergen dat vergaande keuzes rond ook andere wapensystemen onvermijdelijk lijken om deze investeringen te kunnen accommoderen.'

Hier staat in iets minder ambtelijke taal: de JSF vreet zich in het budget van andere wapensystemen.

'Voortzetten van het huidige beleid inclusief aanschaffen van de JSF als opvolger van de F-16, legt een groot beslag op de beschikbare budgetten van het Ministerie van Defensie. Dit beleid dwingt de minister tot indringende keuzes over de samenstelling en uitrusting van andere onderdelen van de krijgsmacht en/of over het aantal aan te schaffen JSF's. Dergelijke keuzes hebben ook invloed op de ambitie van de minister voor de krijgsmacht.'

Ook hier is geen woord Spaans bij, al is 'invloed op de ambitie van de minister voor de krijgsmacht' nog wollige taal voor 'de minister moet minder vliegtuigen kopen, of de hele krijgsmacht staat op het spel'.

*de JSF vreet zich
in het budget
van andere
wapensystemen*

Of overdrijven we nou een beetje? Ik denk het niet, als een college als de Rekenkamer woorden gebruikt als 'vergaande' en 'indringende' keuzes lijkt me de stormbal wel gehesen. En veel ruimte om niets anders te doen kan ook niet: terugtrekken uit het testprogramma is onverantwoord of duur, want met een ongetest vliegtuig de lucht ingaan is gevaarlijk en het optuigen van een eigen testprogramma kost meer dan blijven meedoen aan het huidige. De derde optie – stoppen met de voorfase en straks gewoon een aantal vliegtuigen van de plank kopen – raadt de Rekenkamer ook af. Beter dan de JSF zullen andere toestellen zeker niet zijn, en als we de JSF van de plank kopen zullen we ze als 'gewone klant' vermoedelijk zo laat geleverd krijgen dat we alleen al daarom grote moeite zullen hebben om de F-16's al die tijd vliegend te houden. In de woorden van de Rekenkamer: dat is alleen rationeel te maken als daarbij de uitgangspunten van de huidige operationele inzet van de Koninklijke Luchtmacht heroverwogen worden.

En weer vrij vertaald: dan moet de Luchtmacht een toontje lager zingen. Dit is niet anti-luchtmacht bedoeld, maar de waarschuwing van de Rekenkamer is ondubbelzinnig. Het probleem is geen aanschafprobleem van de luchtmacht, het is zelfs niet alleen maar een aanschafprobleem van de hele krijgsmacht, nee het is een aanschaf en operationeel probleem van Defensie.

Het gaat er nu niet om krijgsmachtdelen tegen elkaar op te zetten en fregatten, tanks en vliegtuigen tegen elkaar uit te spelen. Er moet een goed evenwicht zijn tussen alle delen, op straffe van een totaal disfunctioneren. Het nieuwe regeerakkoord, op het moment van schrijven van deze column twee uur oud, erkent dat het JSF-plan anders moet – of de nieuwe minister kan aan de slag met 'een herprioritering binnen het totale defensiebudget'. Jeanine Hennis-Plasschaert moet meteen aan de slag. Ze moet 'een visie op de krijgsmacht van de toekomst' ontwikkelen. Binnen een jaar, want eind 2013 zal het kabinet dan een beslissing nemen over de vervanging van de F-16. De toekomstverkenningen 'Houvast voor de Krijgsmacht van de Toekomst' uit 2010 moeten alweer een beetje bijgesteld worden.

